

Azərbaycanın başlatdığı sülh prosesi real nəticələr verir

Azərbaycan regionda başlatdığı və qətiyyətli söyləri, nəticəyönümlü təşəbbüsləri, əməli addımları ilə bölgədə sülhə de-fakto nail olması ilə dünya miqyasında unikal barış modeli ortaya qoyub. Uzun illər adı münaqişə zonası, müharibə bölgəsi kimi çəkilən Cənubi Qafqaz ölkəmizin formalaşdırdığı yeni geosiyasi reallıqlar sayəsində bu gün sülh və əməkdaşlıq ünvanı kimi beynəlxalq səviyyədə diqqət mərkəzindədir.

İkinci Qarabağ müharibəsi bitdikdən dərhal sonra Bakının sülh gündəliyinə başlanması və onun irəliyə aparılması üçün praktik müstəvidə konstruktiv addımlar atması bölgənin tərəqqisi, iqtisadi-ticarəti inkişafı, ümumiyyətlə, regional əməkdaşlıq üçün geniş imkanlar yaradıb.

Praqmatik addımlar

Azərbaycan-Ermənistan normallaşma prosesi ötən ilin əvvəlindən etibarən müsbət məcrada inkişaf etməyə başlayıb və müəyyən irəliləyişlər də əldə olunub. Eyni zamanda ikinci, üçüncü tərəflərə lüzum görülmədən Bakı ilə İrəvanın dialoqlara başlamaları, masa arxasında bəzi razılaşmalar əldə etmələri prosesin inkişafından xəbər verir.

Məlum həqiqətdir ki, həm münaqişə, həm də postmünaqişə dövründə məhz tərəflər arasında vasitəçilik etmək istəyən dairələrin qərəzli mövqe tutmaları iki ölkə arasında normallaşmaya nail olunmasına birbaşa maneə yaradan faktorlardan idi.

Lakin bu yöndə hadisələrin dinamik inkişafına artıq başa çatmaqda olan 2025-ci ildə şahid olduq. Azərbaycanın liderliyi və fəal təşəbbüsləri ilə irəlilənilən sülh prosesi bu il 8 avqust tarixində Vaşinqton Sammitində öz məntiqi nəticəsinə çatdı. Sözügedən tarixdə Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Donald Trampın iştirakı ilə sülh sazişi layihəsinin mətni paraflandı, vacib razılaşmalar əldə edildi.

Həmin vaxt ABŞ-də Azərbaycanla Ermənistan arasında normallaşma pro-

sesi ilə əlaqədar konkret nəticələrin əldə olunması dünya səviyyəsində də təqdir olundu, siyasi liderlər, beynəlxalq təşkilatlar bu tarixi hadisəni yüksək qiymətləndirmələri barədə açıqlamalar verdilər.

Vaşinqton zirvəsinin nəticələrindən biri Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin ölkələrimiz arasında münaqişənin nəticələrinin aradan qaldırılması üçün vaxtilə yaradılmış ATƏT-in Minsk prosesi və əlaqədar strukturların bağlanması ilə bağlı birgə müraciəti imzalamaları oldu. Dekabrın 1-də ATƏT rəsmi olaraq Minsk prosesini başa çatdırdı və onunla bağlı strukturları ləğv etdi.

Regionda kommunikasiyaların açılması bölgənin iqtisadi inkişafı üçün vacib şərtidir. Bu mənada 8 avqust tarixində Ağ Evdə Zəngəzur dəhlizinin (TRIPP) açılması ilə bağlı razılaşma əldə edilməsi mühüm əhəmiyyətə malik oldu. Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasını birləşdirəcək bu dəhlizin ölkəmizin də fəal iştirak etdiyi Orta dəhliz layihəsinin vacib seqmentinə çevrilməsi onun nə dərəcədə önəmli olduğunu bir daha təsdiqləyir.

Cari ilin diqqətçəkən hadisələrindən biri Azərbaycanın Ermənistanla tranzit məhdudiyyətlərini aradan qaldırması oldu. Qazaxıstan və Rusiyadan Ermənistanla qatar vasitəsilə artıq bir neçə dəfə taxıl ixracı edilib. Eyni zamanda dekabrın 19-da Azərbaycandan Ermənistanla neft məhsullarının tədarükünə başlanılıb.

Həmçinin etimad quruculuğu sahəsində irəliləyişlər olub. Belə ki, iki ölkənin vətəndaş cəmiyyətləri İrəvan və Bakıya qarşılıqlı səfərlər ediblər ki, bu, cəmiyyətlərin sülhə hazırlanması üçün vacib prosesdir.

kənin vətəndaş cəmiyyətləri İrəvan və Bakıya qarşılıqlı səfərlər ediblər ki, bu, cəmiyyətlərin sülhə hazırlanması üçün vacib prosesdir.

Qətiyyətli, məqsədyönlü və sistemli fəaliyyət

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin 2025-ci ilin yekunlarına dair mətbuat buraxılışında da vurğulanır ki, Azərbaycan tərəfinin təşəbbüsü ilə bir-birinin suverenliyi və ərazi bütövlüyü prinsipləri əsasında Ermənistanla münasibətlərin normallaşdırılmasına dair gündəlik milli maraqlara uyğun şəkildə 2025-ci il ərzində də davam etdirilib və normalaşma prosesində irəliləyiş əldə olunub. 8 avqustda ABŞ Prezidenti Donald Trampın evsahibliyi və iştirakı ilə Vaşinqtonda Prezident İlham Əliyev və Ermənistan Baş naziri Nikol Paşinyan arasında baş tutmuş Vaşinqton Sülh Sammiti ilə Azərbaycanın irəlilətdiyi normallaşma gündəliyinin Ermənistan və ümumilikdə beynəlxalq birlik tərəfindən qəbul edilməsi təmin edilib, ölkəmiz prosesin ilk mərhələsindən ortaya qoyulan məqsədlərini qətiyyətlə və sistemli fəaliyyətlə reallaşdırmağa nail olub.

Mətbuat buraxılışında bildirilir ki, Vaşinqton Sammitinin yekununda Azərbaycan və Ermənistan liderləri tərəfindən, habelə şahid qismində ABŞ Prezidenti tərəfindən imzalanmış Birgə Bəyannamədə, Azərbaycan və Ermənistan münaqişəsinin artıq keçmişdə qaldığını təsdiqləyib və bununla iki ölkə arasında beynəlxalq sərhədlərin toxunulmazlığı və ərazi əldə olunması üçün güc tətbiq etmənin yolverilməzliyi əsasında qonşuluq münasibətlərinin qurulması üçün şərtlərin yarandığını bəyan ediblər. Qeyd olunur ki, ərazilərinin 30 ilə yaxın davam edən hərbi işğalına son qoyan Azərbaycan davamlı və qətiyyət-

li söyləri ilə 2025-ci ildə Ermənistan ilə de-fakto sülhü beynəlxalq hüquqa uyğun və ədalətli şəkildə təsis edib. Azərbaycanın öz ərazisi üzərində suveren nəzarəti bərpa etməsi reallığı və bunun hər hansı yenidən təftiş mövzusu olmayacağı Ermənistan və bütünlüklə beynəlxalq birlik tərəfindən açıq və birmənalı şəkildə qəbul edilib: "...Azərbaycan tərəfi əldə edilmiş bütün razılıqların və götürülmüş bütün öhdəliklərin tam və vaxtında icrasının təmin edilməsini vacib hesab edir.

...Bu kontekstdə, artıq paraflanmış ikitərəfli sazişin imzalanması və ratifikasiyasını təmin etmək üçün Ermənistanın öz konstitusiyasında Azərbaycana qarşı hələ də mövcud olan ərazi iddialarının aradan qaldırılması və TRIPP layihəsi ilə Azərbaycanın əsas hissəsi ilə Naxçıvan MR arasında maneəsiz əlaqənin təmin edilməsi ilə bağlı öhdəliklərin tam icrası xüsusi əhəmiyyət kəsb edir". Bütün bunlar Bakının öndərliyi ilə regionda de-fakto sülhün əldə edildiyini göstərir. Sadəcə bunu hüquqi çərçivəyə salmaq, sülh müqaviləsini imzalamaq lazımdır. Bunun üçün isə Azərbaycan tərəfinin beynəlxalq hüququn tələblərinə uyğun irəli sürdüyü tələblər yerinə yetirilməlidir. İlk növbədə Ermənistan Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları olan konstitusiyasını dəyişdirməlidir.

Necə ki bu məsələ barədə avqustun 8-də Prezident İlham Əliyev Vaşinqtonda Azərbaycanın media nümayəndələrinə müsahibəsi zamanı qəti mövqeyini ifadə edib: "Təbii ki, Ermənistanın, necə deyirlər, ev tapşırıqları da var. Bildiyiniz kimi, onların konstitusiyasında Azərbaycana qarşı ərazi iddiası məsələsi imkan vermədi ki, bu gün sülh sazişi imzalsın. Amma bu dəyişikliklər edildəndən sonra artıq sülh sazişi istənilən vaxtda imzalana bilər".

*Yasəmən MUSAYEVA,
"Azərbaycan"*